

Transgenderstudier är ett forskningsfält som fortfarande befin-
ner sig i sin linda i Norden. Det gäller inte minst den forskning
som fokuserar det transsexuella patientskapet. Med hjälp av Sara
Ahmeds queera kroppsfenomenologi visar Signe Bremer med den
här artikeln hur det transsexuella patientskapet präglas av väntan
och av normer kring den könade och rasialiserade kroppen.

MELLAN VITA RUM

Om väntan, vithet & maskulinitet i två berättelser om transsexuella patientskap

SIGNE BREMER

Telefonsamtal 1:

- Sjukvå...
- Klick

Telefonsamtal 2:

- Sjukvårdsup...
- Klick

Telefonsamtal 3 (nu jävlar):

- Sjukvårdsupplysningen
- Eh... hej... eh... vart ska man vända sig om man vill... byta... kön...?
- Vad sa du? Vill du byta tjänst?
- Klick

Telefonsamtal 4:

- Sjukvårdsupplysningen
- Hej... om man känner sig som en kille... fast alla säger att man är tjej, vart ska man vända sig då?

- oj det var inget vanligt ärende ... mummel mummel det kan jag minsann inte svara på ... mummel mummel ...
- Klick

Telefonsamtal 5:

- Sjukvårdssupply...
- JAG VILL BYTA KÖÖÖÖN!!! Det är er förbannade plikt att hjälpa mig! Vad i helvete ska jag göra!?!?
- Klick

Det var december månad år 2008 och jag var på väg till Loves lägenhet. Jag steg av på hållplatsen vi avtalat som mötesplats och snart kunde jag se Love skymta bland husen. Vi checkade läget och gav varandra en lätt kram. Därefter promenerade vi till Loves lägenhet. Väl innanför dörren möttes jag av doften från nybakta lussekatter. Jag blev ombedd att sätta mig på ett bekvämt intervjuvänligt ställe. Love skulle bara grädda den sista plåten innan vi kunde sätta igång. Vi skulle prata om den där texten han mejlat mig en vecka tidigare, en text författad utifrån Loves position som transsexuell patient inom den könskorrigeringens vårdapparaten. Ett vårdssammanhang som jag hädanefter kommer att benämna via den inom vård och aktivistsammanhang etablerade förkortningen *ts-vård*.

Det inledande telefonsamtalet är en del av Loves text. Texten författades i samband med en skrivarkurs. Samtalet är inte en redogörelse för en faktisk situation, utan kan istället förstås som en skönlitterär version av en snarlik händelse som en gång inträffat. Texten har en tydlig dramaturgisk poäng och tecknar en talande bild av den desperation, frustration och ängslan som inte sällan präglar transsexuella patienters berättelser om den första kontakten med vården. Utöver detta säger Loves text dessutom något centralt om hans upplevelser av tid, och fram ur orden träder väntan som en särskilt betydelsebärande kategori i Loves berättelse om hans möte med den svenska *ts-vården*.

Syftet med den här artikeln är att med utgångspunkt i Sara Ahmeds queera fenomenologi och etnologen Anita Beckmans avhandling *Väntan. Etnografiskt kollage kring ett mellanrum* analysera intersektioner mellan väntan och föreställningar om maskulinitet och vithet, så som de framträder i två transsexuella mäns berättelser om sina möten med den svenska *ts-vården*.¹ Ni får möta trettioåriga Love och Sam, som båda genomgått utredning för kvinna-till-man transsexualism (som hädanefter benämns med förkortningen *ftm*) men där Sam till skillnad från Love är adopterad från ett utomeuropeiskt land.² Både Love och Sam går under fingerade namn. Artikeln består i en närläsning av en samling reflekterande texter som Love författat kring den transsexuella patientvården,

och Sams numera nedlagda blogg *Ett helt liv – Om att vara utlandsadopterad och genomgått ts-utredning*.

I den text som här följer kommer jag med utgångspunkt i väntans existentiella landskap diskutera förgivettaganden om vithet i relation till föreställningar om testosteron och dess fysiskt maskuliniserande verkningar inom ramen för den könskonträra hormonbehandlingen av ftm transsexualism. På vilka sätt uppträder normer om maskulinitet och vithet i Loves och Sams berättelser om ts-vårdens tid och rum? Hur ger sig den levda materiella kroppen tillkänna och vad säger detta om de processer i vilka kroppar blir till som meningsfulla?

Med sin queera fenomenologi avser Sara Ahmed att bygga vidare på tidigare feministiska, queerteoretiska och postkoloniala dekonstruerande diskussioner kring de globala normaliseringsprocesser och förgivettaganden genom vilka vissa kroppar har kommit att produceras och reproduceras som mer mänskliga än andra.³ Beröringspunkterna med den Butlerianska queerfeminismen är emellertid särskilt många, vars intersektionella resonemang kring makt, kön och heteronormativitet är en av Ahmeds centrala inspirationskällor.⁴ Såväl Ahmed som Butler utgår från begreppet heteronormativitet, med skillnaden att Ahmed har den fenomenologiskt *upplevda kroppen* som sin startpunkt och Judith Butler den sociala *konstruktionen av* den kropp genom vilken tillvaron konstitueras som levbar eller inte.⁵ Med den upplevda kroppen menas i korta drag tanken om kroppen som det mänskliga varats grundläggande

utgångspunkt från vilket subjektets perception och upplevelse av omvärlden alltid tar form. Kroppen är alltså inte reducerbar till ett ting bland andra, och fullgod kunskap om kroppen kan enligt den övergripande fenomenologiska traditionen endast nås genom att uppleva den.⁶ Med kroppen som

På vilka sätt uppträder normer om maskulinitet och vithet i Loves och Sams berättelser om ts-vårdens tid och rum?

perspektiv vill Ahmed lyfta fram kroppen som det *här* och *nu* ur vilket existensen alltid har sin upprinnelse och som den punkt utifrån vilken världen vecklar ut sig för oss.⁷

Kroppens orientering i världen

Ledordet för Sara Ahmeds fenomenologiska bidrag till queerstudier är dock inte i första hand den levda kroppen per se utan dess orientering i världen. Med *orientering* menas de vägar genom vilka kroppar förlänger och breder ut sig i olika rumsliga miljöer och sammanhang, och vars rörelser skiljer sig åt via riktningar så som vänster och höger, fram och bak, upp och ner, nära och längre bort et cetera. De sätt genom vilka kroppar orienterar sig går dock inte att beskriva som planlösa tillfälligheter, Ahmed menar snarare att kroppars orientering utgår från normativa, situerade och performativa linjer. Dessa linjer formar existensens konturer, i den mening att de utgör instruktioner om *var*, *hur* och *vad* som ger kroppen riktning i dess orientering

genom tid och rum.⁸ Linjer är produktiva på så vis att de både *upprätthåller* och *gör* världen, med följderna att de möjliggör vissa liv och omöjliggör andra. Den queera fenomenologin är följaktligen ett bra verktyg i analyser av kroppars förhållande till rum. Butler menar att normer är avgörande för hur människor orienterar sig i världen, Ahmeds fokusering på kroppen som perspektiv öppnar analytiska vägar kring tid, rum och mobilitet.

Internationellt sett finns det idag en rik humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning kring teman som relaterar till transsexualism och transpersoner.⁹ Transgenderstudier, som är en avknoppning av queerstudier, är i en svensk såväl som nordisk kontext likväl ett fält som fortfarande befinner sig i sin linda. De studier som finns att tillgå är därtill främst av teoretisk art, vilket innebär att grupperna transsexuella och transpersoner sällan blivit synliga annat än som relativt stumma objekt i queerteoretiska diskussioner kring kön, makt och performans¹⁰. Aktuella namn inom svenska transgenderstudier är Sara Edenheim, Erika Alm, Ann Kroon och Helene Bergström.¹¹ Vad gäller svensk fenomenologisk transgenderforskning finns det idag ett fåtal pågående projekt att tillgå, varav ett exempel är den medicinska etikern Kristin Zeilers och socialantropologen Anette Wickströms gemensamma artikel "Why do 'we' perform surgery on newborn intersexed children?: The phenomenology of the parental experience of having a child with intersex anatomies."¹² I skrivande stund pågående skandinaviska studier med särskild relevans för denna artikel (och mitt eget

pågående avhandlingsprojekt) är Ulrica Engdahls avhandlingsprojekt, vid Tema Genus, Linköpings universitet, som fokuserar begreppen rättvisa och erkännande i en transpolitisk kontext, samt Tobias Rauns avhandlingsprojekt, vid Roskildes universitet institut för kultur och identitet, vars fokus utgör kroppsliga transformationer och transsubjektiviteter i videobloggar.

Jag vill emellertid särskilt lyfta fram den vid Oslos Psykologiske Institutt placerade feministiska forskaren Katrina Roens artikel "Transgender theory and embodiment. The risk of racial marginalization".¹³ Artikelns resonemang grundas i ett fältarbete bland Nya Zeelands så kallat "gender liminal" Maorier, och är skriven som en kritik mot transgenderstudier. Ett forskningsfält som Roen konstaterar som etnocentriskt och i avsaknad av kritiska perspektiv på vithet. Genom att arbeta med både postkoloniala, queera och feministiska perspektiv avser Roen att öppna upp ett fält vars fokus idag präglas av en västerländsk medicinsk diskurs. Roen vill inspirera till kritiskt tänkande kring inte bara makt och kön utan även etnicitet, nationalitet och hudfärg i forskning som fokuserar transsexualism, transpersoner och andra könsöverskridande varanden och uttryck vars huvudsakliga identifikation kan kopplas till etnicitet och ras snarare än kön.¹⁴ I linje med Roens kritik avser jag att resonera kring inte bara väntans könade aspekter i Loves och Sams texter, utan också de rasifierade aspekterna av den väntande upplevda och könade kroppen.

Likt Katrina Roen har jag valt att använda mig av begreppet *ras* snarare än

etnicitet. Rasbegreppet är numera ett inom internationella postkoloniala studier väl använt analytiskt begrepp som fångar upp dimensioner av hudfärg på sätt som jag menar att etnicitet inte gör. Vithetsbegreppet

Väntan är ett tema som jag menar färgar just transsexuella patienters erfarenheter.

används i enlighet med Sara Ahmed, som åsyftar *vithet* som en oavslutad och ständigt pågående skillnadsskapande berättelse om världen, samt som en effekt av rasifiering.¹⁵ Med vithet som analytiskt begrepp avses vidare tolkningen av vithet som en produkt av historiska och kulturella normaliseringsprocesser, vilka fungerar som den normativa fond mot vilken vi upplever världen som vore den sammanhängande. Att vithet är normerande har som grundläggande konsekvens att ankomsten av vissa kroppar blir markerade och producerade som mer iögonfallande än andra, i den mening att vithet påverkar hur kroppar orienterar sig och kan ta plats i världen. Jag är emellertid väl medveten om att jag via användandet av begreppen vithet och ras riskerar att cementera hudfärg som en i grunden statisk kategori med koppling till rasistiska och koloniala ideologier. Genom att ta fasta på vithet i fenomenologisk betydelse vill jag dock särskilt lyfta fram de kroppsligen upplevda aspekterna av samhällets vithetsnormer.

Artikeln är en textanalys vars innehåll utgörs av en nyanserade berättelse om ett vårdssystem som i allmänhet brukar skissas

och färgläggas av läkare med maktpositioner inom det system som jag med min forskning vill granska. Den version av tsvårdens patientvardag som här presenteras är emellertid inte en version med anspråk på att representera vare sig en hel patientgrupp eller en fix och färdig verklighet möjlig att blicka in i via Loves och Sams berättelser. Precis som att Loves och Sams texter är produkter av litterära och retoriska strategier menar jag även att innebörden i denna artikel hänger tätt samman med dess litterära form.¹⁶ Genom att presentera en queerfenomenologisk närläsning av ett relativt litet empiriskt material vill jag med denna artikel gå på djupet med förbindelserna mellan upplevd kropp, väntan, vithet och maskulinitet.

Artikeln är utformad så att läsaren först introduceras i den kliniska kontext i vilken Loves och Sams berättelse har sin upprinnelse. Texten går därefter in i ett empirisk analytiskt resonemang kring väntan. Väntan utgör på så vis den fond mot vilken den queerfenomenologiska diskussionen kring vithetsnormer och maskulinitet vecklar ut sig. Artikelns avslut är av öppen karaktär, vilket går hand i hand med textens undersökande intentioner. Min avsikt är inte att bena ut några prydligt paketerade och generaliserande slutsatser kring transsexuella patientskap i allmänhet.

Väntans patientskap

Väntan är ett tema som jag menar färgar just transsexuella patienters erfarenheter. Samtidigt innefattar detta att vara patient i sig väntan. "Väntan finns överallt och pågår hela tiden, under korta ögonblick

som avlöser varandra eller under årtal. Den tar aldrig slut, utan skiftar bara form och riktning. Ingen av oss kommer undan, hur vi än försöker” skriver etnologerna Billy Ehn och Orvar Löfgren i *När ingenting särskilt händer. Nya kulturanalyser*.¹⁷ Väntan lurar alltså bakom varje hörn och finns dessutom inbegripet i själva ordet patient; en social position och term vars lingvistiska historia återfinns i latinets *pa-tiens* som bland annat bär på betydelser så som tålig, lidande och uthärda.¹⁸

Transsexuella patienters väntan artikuleras emellertid med utgångspunkt i såväl allmängiltiga som specifika fenomen, och det är de normer och kulturella sam-

**I Loves och Sams berättelser
ryms en betydligt mer desperat
och ångestfylld väntan, vars
kroppslighet jag menar ger sig
till känna på ett särskilt sätt.**

manhang i vilka ts-vårdens väntan har sin upprinnelse som särskiljer den från andra kategorier av väntans artikulationer. ”Vi väntar ofta på flera saker samtidigt och på många olika sätt, men hur vi än väntar och hur sällan vi än reflekterar över vår väntan präglas den ofrånkomligen av kulturella normer, värderingar, föreställningar och ideal” skriver Anita Beckman.¹⁹ Likt Beck-

man menar även jag att väntan är såväl ett emotionellt som kroppsligt tillstånd: ”Något man gör i ren fysisk bemärkelse, på en bänk, i en kö eller på en stol”.²⁰ Den väntan som Beckman talar om skiljer sig icke desto mindre från de väntans artikulationer som tillkännager sig i mitt material. Beckmans väntan utmålas visserligen som tärande, stressande och tungrodd, men formuleras samtidigt som det tidens mellanrum i vilket exempelvis en stressad hårt arbetande medelklassmamma kan få utrymme för egentid.²¹ I Loves och Sams berättelser ryms en betydligt mer desperat och ångestfylld väntan, vars kroppslighet jag menar ger sig till känna på ett särskilt sätt.

För att en individ ska få hjälp med sin transsexualism krävs i likhet med övrig hälso- och sjukvård en diagnos, och Loves nedskrivna telefonsamtal presenterar alltså en vårdsökandes första aktiva handling i jakten på diagnos. Vad som dock skiljer transsexualism från övrig hälso- och sjukvård är att det i en svensk kontext även behövs ett tillstyrkande beslut från Socialstyrelsens rättsliga råd, vilket kan ske först efter en minst två år lång psykiatrisk, social och psykologisk utredning. Att hamna under utredning är emellertid inte alltid helt enkelt då samtliga centrala utredningsenheter (belägna i Umeå, Uppsala, Stockholm, Linköping, Alingsås och Lund) utom Lund (där den vårdsökande själv får kontakta utredningsteamet) fordrar en remiss skriven av en psykiater. Loves text visar hur den initiala kontakten med vården inte alltid är friktionsfri, då den vårdsökande på intet sätt kan förlita sig på att aktuell vårdpersonal ens är bekant med själva fenomenet transsexualism. Väl under utredning kommer dagar, veckor, månader

och år att passera förbi. Psykologiska och neurologiska tester som till exempel intel- ligenstest, personlighetsbedömning (och i vissa fall även magnetröntgen av hjärnan) ska klaras av. Remisser ska skrivas, skickas iväg och komma fram till rätt ställe. Di- verse olika kallelser kommer att dimpa ner i brevlådan. Diagnos ska fastställas, könskonträr hormonbehandling påbörjas, utredningsrapport och ansökan om fast- ställelse av ny juridisk könstillhörighet skrivas och skickas iväg till Socialstyrel- sens rättsliga råd. Namnbyte ska beviljas av skatteverket. Därefter ska operationstider till de nedre och övre kirurgiska ingreppen bestämmas. Postoperativa sjukskrivningar planeras. Och så vidare...

För att ytterligare beskriva betydelsen av tid och väntan i transsexuella patient- skap och dess villkor är det även på sin plats att nämna något om själva den medi- cinska diagnosen och det sammanhang i vilket svensk ts-vård är inbegripet. Vad gäller kategorin transsexualism är detta en i grunden medicinskt producerad ka- tegori vars innebörd syftar på en tolkning av transsexualism som synonymt med ett *fel-kropp-narrativ*.²² I den svenska *lagen om fastställelse av könstillhörighet i vissa fall* defi- nieras transsexualism vidare som ”Den som sedan ungdomen upplever att han tillhör annat kön än det som framgår av folkbok- föringen och sedan avsevärd tid uppträder i enlighet härmed samt måste antagas även framdeles leva i sådan könsroll kan efter egen ansökan få fastställt att han tillhör det andra könet”.²³ Dessutom säger lagen att patienten för att få genomgå könskorri- gering skall vara svensk medborgare, arton

år, ogift, samt i avsaknad av fortplantings- förmåga. Sverige var år 1972 först i världen med att instifta en lag till för att ge indivi- der med transsexualism och intersexualism särskilda rättigheter. Sverige är också ett av de få länder där den könskorrigering behandlingen är införlivad i den statliga sjukförsäkringen. För att få den svenska statens bifall och ekonomiska bistånd till kirurgisk och juridisk könskorrigering krävs dock att patienten kommunicerar ett sjukdomsnarrativ som av den praktiserande psykiatern, och sedermera Socialstyrelsens Rättsliga Råd, anses vara kompatibelt med psykiatrins rådande uppfattningar.

Den diagnostiska processen är på inga sätt en snabb process. Det rör sig som sagt om en i regel två år lång psykiatrisk, social och psykologisk utredning. Tidsaspekten motiveras av praktiserande psykiatriker som ett särskilt viktigt instrument för att förhindra uppkomsten av eventuella ång- erfall. Här spelar det så kallade *real life testet* (även kallat *real life experience*) en central roll. Denna period av utredningen brukar i regel inträffa efter att preliminär diagnos är satt (vilket sker tidigast efter ett år) och är till för att pröva patienternas förmåga att klara av det sociala liv som det innebär att till fullo leva i enlighet med den könsidentitet som patienten upplever sig ha. Tidsaspekten spelar också en central roll i svensk lagstiftning och dess definition av transsexualism.²⁴ Stillastående, kvardrö- jande, varaktighet, seghet och långsiktighet är alltså nog så viktiga dimensioner såväl i den medicinska diagnosen per se som psykiatrins utredning av de individer som hävdar sig ha den. Omständigheter som jag

menar placerar tid och väntan som särskilt intressanta teman att titta närmare på inom sammanhanget svensk ts-vård.

En tidens skuggsida

Loves och Sams berättelser tangerar det privata och existentiella, likaså berörs den svenska statens policy kring i vilken grad svenska medborgare ska tillåtas intervensera i den juridiska könsanteckning som en gång tillskrevs dem vid födseln. Väntan utgör här en existensens föreställda och temporära puppa ur vilken den levda transsexuella kroppen under utredning och könskorrigerande behandling önskar bli förlöst. Det handlar om individers drömmar om ett levbart liv och en väntan på att de via den biomedicinska vetenskapens assistans ska ges möjlighet att konstruera sig som hela subjekt och möjliga människor. En väntan som envist skaver mot och bråkar med den upplevda kroppen.

”Väntan är en frånsida” skriver Anita Beckman.²⁵ Efter att ha sökt vidare på synonymer till ordet frånsida dyker bland annat skuggsida upp på skärmen, som leder vidare till avigsida, som leder vidare till fulsida, obelyst plats, solskydd och så vidare... Ord som för tankarna vidare till en föreställning om väntan som en undangömd plats i skuggan mellan vardagens tydligt avgränsade rum, en frånsida och en tidens temporära avigsida.

Att ringa vårdupplysningen är att komma närmare hjälp, att komma närmare en remiss till närmaste utredningsteam, att komma närmare en väg ut ur avigsidan och närmare in i tillvarons rättsida. I samma stund som sjukvårdsupplysaren på andra

sidan telefonlinjen helt oväntat avbryter samtalet breder dock väntan återigen ut sig i Loves tillvaro. Klicket i örat blir därför mer än bara ljudet från ett plötsligt avbrutet samtal, det blir även den barriär med vilken Love utestängs från tillvarons rättsida. Det vill säga, att komma närmre det väntans objekt mot vilket hans begär är riktat: ”JAG VILL BYTA KÖN!!!”.

Även i Sams numera nedlagda blogg *Ett helt liv – Om att vara utlandsadopterad och genomgått ts-utredning* löper tid och väntande som en röd tråd. Tisdagen den 26 juni 2009 skriver Sam:

Tänk om jag inte kommer över det här androgyna, gråaklumpenstadiet som jag kallar det, bara för att min kropp är utomeuropeisk... jag vill inte ha det så här! Jag vill inte... vill skrika men det hjälper inte, vill gråta men det kommer inga tårar... Vill att det ska finnas något mer än testosteron som skulle skynda på förändringarna och ge de förändringar jag önskar och som alla andra killar som har ts och får testo kan ta för givet... det är så jobbigt att tillhöra samma patientgrupp (ftm ts) men att veta att på just mig så hjälper inte hormonerna bara för att jag är utomeuropeisk och allt som har med människor som är födda i mitt ursprungsland att göra uppfattar vi här i väst som kvinnligt, inget hår, inget skägg, kort, grunda ögonhålor...

Det är alltså inte bara den faktiska tiden i psykiatrins könsutredningar, med tillhörande remitteringsprocesser, väntetider och

efterföljande operationsköer som utgör väntans transportsträcka i Sams tillvaro. Den anatomiska kroppen och dess behåring, fettfördelning, röstläge, hudfärg, kroppslängd et cetera kan i sig förstås som väntans frånsida och transportsträcka mellan dåtid, nutid och framtid.

Raka färdleder & krokiga stigar

För att skapa förståelse för hur väntan och kropp kan förstås i samband med ts-vård vänder jag mig nu till Sara Ahmed och den queera fenomenologin. Som tidigare nämnts utgår Ahmeds resonemang från den upplevda kroppens orientering i världen, och i enlighet med den franska filosofen Maurice Merleau-Ponty menar hon att fullgod kunskap om kroppen endast kan nås genom att uppleva den.²⁶ Den mänskliga kroppen förstås alltså som särskild från övriga ting, och Ahmed menar vidare att en väsentlig skillnad mellan kroppar och ting är hur de relaterar till och upptar rum. Rum är i queerfenomenologisk mening inte containers i vilka kroppar är placerade. Rum innehåller med andra ord inte kroppar som vore de i dem, kroppar kan snarare betraktas som nedsjunkna i den mening att de inte bara befinner sig i rum utan dessutom tar form av de rum som de bebor.²⁷ Att bebo rum innebär dessutom att kroppar orienterar sig i dem. Med den upplevda kroppens orientering menas de vägar genom vilka kroppar förlänger och breder ut sig i olika rumsliga miljöer och sammanhang.²⁸ Kroppars orientering utgår dessutom från normativa, situerade och performativa linjer.

Jag menar att Love och Sam kan förstås som kroppar vars orientering bryter mot rådande normativa linjer genom vilka den västerländska existensens konturer förväntas orientera sig, i den mening att de via sina transsexuella livslinjer bryter mot den gängse berättelsen om kropp, kön och identifikation. Jag har tidigare talat om väntan som en tillvarons frånsida och tidens temporära avigsida, något som jag vill benämna i termer av en existentiell konturlöshet. Loves skönlitterära skildring av en desperat transsexuell individs första kontakt med vården, och Sams blogginlägg om kroppens gråklumpenstadium tecknar båda bilden av en såväl fysisk som existentiell konturlöshet. För Sam hänger denna existensens konturlöshet även samman med upplevelser av att den könskonträra hormonbehandlingen inte leder till det som Sam så intensivt väntar på. Hormonerna blir här till det instrument med vilket Sam önskar skänka sin kroppsliga tillvaro de existensens konturer som han aldrig tidigare upplever sig ha förfogat över.

Hormonerna blir här till det instrument med vilket Sam önskar skänka sin kroppsliga tillvaro de existensens konturer som han aldrig tidigare upplever sig ha förfogat över.

Konceptet linje inrymmer även vad Ahmed benämner som *straightness*.²⁹ Ett begrepp som först och främst syftar på det rätta i begreppet. Att vara orienterad handlar således om *att vara i linje*. Vilket i sig innebär att hålla sig upprätt och att leva inom ramen för de normativa färdvägar genom vilka kroppar alltid förväntas orientera sig. Inbyggt i dessa linjer ligger dessutom en föreskriven vit, västerländsk heterosexuallitet, med konsekvensen att kroppar vars orientering inte ryms inom ramen för de raka linjer utifrån vilka all existens ständigt mäts framstår som samhällsligt malplacerade. De linjer som misslyckas med att införliva sig i den föreskrivna raketten kan snarare beskrivas som stigar vars riktningar är vridna, krokiga och queera.³⁰

Ett sätt att förstå den situation som både Sams bloggidentitet och Loves skönlitterära persona befinner sig i är att tala om dem som *ur linje*. Två kroppar som kommit ur den normativa linjens kurs och vars riktningar snarare kan beskrivas som krökta och vridna. Transsexualism kan på så vis beskrivas som ett existensens krokiga brott mot den normativa raka linje genom vilka kroppar förväntas installera sig i världen. Vad gäller Sam är det dock tydligt att hans blogg är skriven utifrån en position som till viss del skiljer sig från Loves. Den röda tråden här är inte bara transsexualism per se utan även ras. Jag tolkar Sams frustration som inte bara en besvikelse över att han inte får det som han så innerligt önskar sig, fysiskt synliga maskulinitetsmärkörer, utan i första hand som följderna av att de färdvägar längs vilka hans kropp orienterar sig inte sammanfaller med den normativa vita

linje genom vilken ts-mäns berättelser om de könskorrigering kroppstransformationerna antas installera sig.

Låt oss gå tillbaka till Sams blogg-inlägg:

... jag vill inte ha det så här! Jag vill inte... [...] Vill att det ska finnas något mer än testosteron som skulle skynda på förändringarna och ge de förändringar jag önskar och som alla andra killar som har ts och får testo kan ta för givet...

Inlägget uttrycker en väntan som skaver mot kroppen på ett särskilt vis. Väntans objekt utgörs här av den uppsättning kroppslig makeup som Sam uppfattar att alla andra vita ts-män i slutändan får. Kroppen gör med andra ord inte alls som Sam vill, den bråkar, bränns och gör ont, och i smärtans levda ögonblick av intensiv väntan skriver Sam vidare på sin blogg:

Att få gott resultat med avseende på hår och skäggväxt är inte åldersberoende men det är bentillväxt, struphuvud, brosk m.m. som inte växer lika bra eller inte alls eftersom min biologiska ålder är förbi puberteten. Så j*vla typiskt! Skulle inte tveka alls på att jag skulle få ett entydigt mansansikte om jag fått hormoner i tidiga tonår men nu... Det som jag säkert har anlag för, för det kom testosteronbehandlingen för sent och kvar blir det som jag inte har anlag för, skägg och behåring... så förbannat plågsamt så du anar inte...

Vad som intresserar Ahmed är dock inte huruvida kön, sexualitet och ras kan hamna utanför vedertagna linjer utan snarare ”hur de hålls kvar i linje, ofta via externa krafter, i och med att varje linjärt snedsteg skapar en queer effekt”³¹. Att kroppar självmant skulle orientera sig efter räta linjer är alltså inte självklart. Ahmed menar snarare att kroppar pressas in i linjer, av den orsaken att linjer fungerar som de normativa lagar genom vilka vi blir till som begripliga subjekt.³²

Den svenska institutionaliserade ts-vården kan följaktligen förstås som inte bara en vårdinstans till för att hjälpa en utsatt och många gånger suicidbenägen samhällsgrupp, utan också som ett medel genom vilket transsexuella kroppar kan återinstalleras och med kirurgernas skalpeller bokstavligen pressas in i de räta normativa linjer som utgör det svenska samhällets föreställda kriterier för det som antas utmärka ett ”riktigt” och begripligt subjekt. Loves skönlitterära skildring av hur han upplevde den första kontakten med vården kan med andra ord tolkas som en kamp om att få tillträde till ett institutionellt instrument med vilket han vill kunna konstruera sig själv som ett begripligt subjekt såväl för sig själv som i samhället i allmänhet. Sams blogginlägg ger å andra sidan uttryck för en person som trots att han redan har tillträde till det institutionella instrument som Loves textuella persona så innerligt traktar efter inte upplever att han kan frigöra sig från det konturlösa gråkroppenstadium som han upplever sig vara fast i.

Ts-vården och de könskorrigeringar ingreppen utgör därmed det som Ahmed benämner som en *uträtande apparatur*.³³ Med uträtande apparatur menas de strukturella utrustningar genom vilka queera objekt (alltså objekt vars linjer går på tvärs med den föreskrivna linjäriteten) kan rätas ut. Sams blogginlägg tydliggör dessutom hur kroppshår, röstläge och kropps fysik gestaltas som somatiska uträtande apparaturer i Sams kognitiva förståelse av sig själv och sin kropp. Bloggen *Ett helt liv* kan även den ses som en form av upprätande apparatur i sig, vilket kan tolkas in redan i själva titeln och dess betoning på *helt*. Bloggen blir här till ett textuellt medel som gör det möjligt för Sam att inför webbens publik rätta ut sig själv. På samma sätt kan Loves skönlitterära gestaltning förstås som en upprätande apparatur. Att skriva om den könskorrigeringar processen ger konturer till väntans tillvaro. Själva skrivandet är dock inte ett medel vars upprätande effekter är permanenta. Det är inte sällan som samma tema återkommer mer än en gång i såväl Sams blogg som i Loves text. Skrivandet blir så till en uträtande

**Ts-vården och de köns-
korrigeringar ingreppen utgör
därmed det som Ahmed
benämner som en uträtande
apparatur.**

apparatur men vars utträtande funktion snarare utgörs av temporära effekter än en permanent ny inställning till existensen.

Väntan som desorientering

Ett annat sätt att förstå ts-vårdens väntan är att tala om den som ett tillstånd av *desorientering*. Med desorientering menas den levda effekten av att vara ur linje, den queera kroppens känsla av samhällelig malplacering och upplevelsen av att varsebli omvärlden som vore vi utan en självklar plats i den: ”Denna orientering kan beskrivas som upplevelsen av att stå öga mot öga med åtminstone två riktningar. Mot ett förlorat hem, och en plats som ännu inte är hemma”.³⁴

Desorientering synliggör ts-vårdens väntan på en rad olika plan. Ett exempel går att finna redan i kapitlets inledning: *Eh ... hej ... eh ... vart ska man vända sig om man vill ... byta ... kön...?* I meningen återfinns en längtan efter det föreställda hemmahörande som en desorienterad kropp upplever sig sakna. I desorienteringens hemlösa tillvaro väntar Sam och Love. De väntar på att identitetens krökta linje ska räta ut sig och efter att det könade existentiella varat ska hamna i rak linje med kroppen. Tiden i psykiatrins långa könsutredningar blir här till ett den könskorrigeringens mellanrum. Lite längre fram i Loves text ges ytterligare exempel på väntans trögflytande och desorienterande verkningar i tillvaron:

Det drygaste har varit all väntan och alla tomma löften (som om när saker ska ske). Samt skräcken inför att inte bli godkänd. Sedan jag väl kom in i själva systemet har jag inte varit lika orolig dock. Allra värst var under den perioden när jag ringde runt och ingen jävel kunde svara på vart jag skulle vända mig. När det var som en enda stor återvändsgränd vilka vägar jag än testade.

Sara Ahmed menar att desorientering kan upplevas som plågsamt uppri-vande, i och med att den på grund av sin mellanrumsnatur splittrar indi-videns förlitan på den till synes fasta och stöttande grund som får livet att upplevas som vore det levbart. Detta desorienteringens tillstånd kan dock passera av sig själv, i den mån kroppen eventuellt lyckas reorientera och återinstallera sig i tillvarons ordning. Via kroppars reorientering kan vi återigen känna fast mark under fötterna. Men om marken under fötterna inte återin-finner sig, om kroppen snarare helt förlorar tillvarons chimär av fasta kon-turer, kan kroppen upplevas som vore den vilsen, borttappad och rådlös.³⁵ I Loves text framträder en person som trots allt återfått fotfästet, vilket dessutom kan förstås mot en bakgrund av att Love vid den tid då texten skrevs hade fått såväl diagnos som påbörjat hormonbehandling. De tillvarons villkor som Sam

tidigare beskrivit i sitt blogginlägg speglar emellertid en annan situation. Kroppen skildras här som den tidens kroppsliga skuggsida och könade gråklumpenstadium han önskar komma från, den väntans frånsida mot vilken Sam positionerar sig och mot vilken han skriker ut i raseri:

Plågar ihjäl mig! J*vla skit! Inte nog med att det är ett j*vla lidande med att ha ts utan dessutom en kanske obehandlingsbar ts ... vill leva nu och inte vänta i 10 år på att kanske (!) ansiktet blir ett tydligt mansansikte ... tar en dag en tid i taget... försöker andas i ångan...

Bloggen skildrar en person som förefaller vara försatt i en väntan utan tydligt slut. Den desperation, frustration, längtan och intensiva väntan som ryms i meningen tolkar jag som resultatet av att Sams efterlängtrade objekt vägrar infinna sig. Kroppen framstår här som förlorad i väntan, som bergtagen och omkullkastad i ett tillstånd som kan liknas vid ett slags existensens intet.

I Sams blogginlägg tydliggörs dessutom en begränsande och performativ rak linje vars normativa maskulinitetsideal inom gruppen svenska ts-män framstår som starkt förknippad med seglivade föreställningar om den muskulösa, resliga och kraftigt hårbevaxta vita maskroppen, vars ansikte är beklätt med skägg och vars röst är mörk. Det resliga skäggbeklädda och synnerligen håriga maskulinitetsideal som finns närvarande i bloggen har Sam på ett ironiskt sätt valt att illustrera med en bild på den angloamerikanska jultomten. Bilden

visar en finurligt leende och glasögonprydd jultomte, iklädd röd luva, vit skjorta och röd väst och vars ansikte är prytt med ett stort yvigt vitt skägg. En bild som Sam valt att klippa in under ett blogginlägg titulerat *Västvärlden och ts-communityts rasdiskriminering genom hårfixering - kroppsbehairing, skägg = man.*

Tittar man närmare på webbens utbud av bloggar på temat ftm transsexualism är det heller inte sällan som skribenterna valt

Det resliga skäggbeklädda och synnerligen håriga maskulinitetsideal som finns närvarande i bloggen har Sam på ett ironiskt sätt valt att illustrera med en bild på den angloamerikanska jultomten.

att lägga fokus på just hormonbehandlingen, kroppsphysik och den eventuella uppkomsten eller avsaknaden av kroppshår. Det är heller inte ovanligt att blogginläggens textmassa varvas med personliga bilder på kroppsliga förändringar. Bilderna blir på så vis till visuella förstärkningar av den övriga textens budskap om att förändring sker aktivt och att de sker i enlighet med den raka vita linje inom vilken ts-mäns kroppar förväntas orientera sig. Muskler och kroppshår utgör därmed iögonfallande maskulinitetsattribut som jag menar fungerar som en uppsättning av strategisk rekvisita genom vilken ts-män kan skapa sig själva som fullvärdiga subjekt (läs män) inför såväl sig själva som den omgivning

som aktivt bevakar, läser och kommenterar de specifika bloggarna. Omständigheter som dessutom står i relation till att det är just dessa maskulinitetsattribut som även de könsutredande psykiatrikerna och de till utredningarna kopplade endokrinologerna kommunicerar som de sätt genom

En ickevit utomeuropeisk kropp innebär därför ett trauma i och med att Sam nekas tillträde till det om han trots ett kritiskt ställningstagande kommit att internalisera som ett åtråvärt väntans objekt.

vilken den könskonträra hormonbehandlingen verkar och gör sig fysiskt synlig för patienten.

Det väntans objekt som Sam begär och kring vilket hans tillvaro kretsar kan alltså konstateras som en västerländsk vit och synnerligen hårig maskulinitet. En ickevit utomeuropeisk kropp innebär därför ett trauma i och med att Sam nekas tillträde till det som han trots ett kritiskt ställningstagande kommit att internalisera som ett åtråvärt väntans objekt. Den ironiska bilden på Jultomten fungerar på så vis som ett visuellt förstärkande medel i bloggans övergripande dramaturgi, en kritisk och tillspetsad kommentar kring det maskulinitetsideal som Sam upplever sig osynliggjord av. Likväl antyder Sams blogg att han trots allt traktar efter dessa

håriga könade vithetsnormativa kroppsliga attribut. Vithet framstår här som den normativa fond mot vilken Sam mäter sin egen förmåga att passera som den föreställt ”riktiga” man som han vid tidpunkten för författandet av blogginlägget uppfattar som det maskulinitetsmanus genom vilket hans kropp äntligen kan bli meningsfull. Sams kropp kan med andra ord beskrivas som markerad av vithet, i den mening att samhällets vithetsnormer får som grundläggande konsekvens att ankomsten av Sams kropp blir producerad som mer iögonfallande än andra.³⁶

En liknande diskussion förs av koreanologen Tobias Hübinette. Hans artikel ”Disembedded and Free-Floating Bodies out of Place and out of Control? Examining the Borderline Existence of Adopted Koreans” erbjuder ett kritiskt postkolonialt resonemang kring adopterade koreaners identitetsskapande.³⁷ Hübinette talar specifikt om utlandsadopterade från Korea, men jag menar att resonemanget är av relevans även för bredare diskussioner kring adopterades identitetsskapande. Hübinette menar bland annat att internationell adoption kan tolkas som det koloniala projektets ultimata triumf, då gruppen internationellt adopterade historiskt sett utgör de mest vitgjorda, västerniserade och assimilerade koloniala subalternerna någonsin.³⁸ Adopterade koreaner kan på så vis förstås som de perfekta immigranterna, då de på grund av sitt internationella adoptionskap har blivit experter på att förvärva och göra vithet. Adopterade koreaners identitetsskapande bör dock inte missförstås som det att helt sonika förvärva och göra vithet, då det vore

att helt förbise den kroppsliga betydelsen av det internationella adoptionskapet.³⁹ Hübinette skriver: "Att ha en kropp som är markerad med en lång historia av annanhet, utanförskap och rotlöshet i en västerländsk kultur totalt genomsyrad av kolonialism och rasism spelar faktiskt roll".⁴⁰

Sams blogg kan med andra ord förstås som en berättelse om inte bara den könskorrigeringens allmänt inbyggda väntan, utan dessutom som en berättelse om en utlandsadopterad individs kamp mot omständigheter som för Sam upplevs som ett rasifierat såväl som könat kroppsligt utanförskap i en vithetsnormativ kontext. Kroppen kan på så vis tolkas som den rasifierade materialitet som utestänger Sam från möjligheten att förvärva vit maskulinitet. Enligt Hübinette utgör den icke-vita kroppen ett hinder för den adopterades förmåga att upprätthålla det vita subjektskap som de via sina adoptivföräldrar har skolats in i, en från den icke-vita kroppen åtskild självbild med konsekvensen att utlandsadopterade barn inte sällan blir främlingar för sina egna kroppar.⁴¹ Hübinettes resonemang möjliggör en tolkning av Sams blogginslag som inte bara författat i den könade väntans smärtsamma fenomenologiskt upplevda kroppslighet utan dessutom som resultatet av en vit självbild i konfrontation med sin icke-vita kroppslighet.

Sara Ahmed är emellertid mycket noga med att poängtera att vithetsbegreppet inte är reducerbart till vare sig hudfärg eller som något individer kan tillskansa sig eller göra. Genom att tala om vithet i rumslig bemärkelse vill hon understryka att även icke-vita kroppar bebor vita rum. Enligt Ahmed har vithet som grundläggande konsekvens att ankomsten av vissa kroppar produceras som mer synliga än andra. Att passera i vita rum är alltså inte detsamma som att uppvisa en vit kropp, utan snarare förmågan att bli kroppsligen osynlig och att obemärkt glida in i vita rum. De kroppar som inte håller sig inom vithetsnormernas ramar framstår istället som kroppsligen hypersynliga, då vithetsnormerna automatiskt placerar dessa kroppar i blickfånget.⁴² Måhända berättar Sams blogg särskilt om internaliserade vithetsnormer och dess verkningar i Sams skapande av sig själv som man. Med detta sagt är det icke desto mindre tydligt att såväl ts-vården som den webbaserade bloggmiljö i vilken Sams blogg breder ut sig kan förstås som vita rum i vilka Sam på grund av ett vitt, hårigt och muskulöst maskulinitetsideal upplever ankomsten av sin egen kropp som hypersynlig.

Injicerad mobilitet

Den levda kroppens hudfärg är följaktligen en betydelsebärande kategori i det väntans vara som präglar Sams tillvaro. Att vänta skildras emellertid i Sams och Loves berättelser inte som enbart orsakande tristess, existentiell ångest och orosmoln vad gäller den könskorrigeringens behandlingsprocessen, utan som i första

hand en brist på vardaglig mobilitet. Återigen sätter Sara Ahmed fingret på väntans praktiker. De kroppar som inte följer den föreskrivna vita linjen betraktas enligt Ahmed visserligen i vissa fall som kroppsligen desorienterade och ur linje, men anledningen till att de hamnar ur linje är dock i första hand att vissa kroppar av olika anledningar stoppas upp i de linjernas och stigarnas farleder utifrån vilka de orienterar sig:

När linjer blockerar istället för möjliggör agens blir de till punkter som ackumulerar stress, så kallade stresspunkter. Kroppar kan även ta form av sådana stresspunkter, som märken av social och fysisk press som till och med kan upplevas som en rent fysiskt märkbar tyngd på huden.⁴³

Låt oss återgå till ett tidigare utsnitt ur Sams blogg. Han skriver:

... det är så jobbigt att tillhöra samma patientgrupp (ftm ts) men att veta att på just mig så hjälper inte hormonerna bara för att jag är utomeuropeisk och allt som har med människor som är födda i mitt ursprungsland att göra uppfattar vi här i väst som kvinnligt, inget hår, inget skägg, kort, grunda ögonhålor...

Citatet visar på ett tydligt sätt hur en kropp som inte följer den normativa vita linje som Ahmed talar om kan bli

uppehållen och rent av hindrad i den tillblivelsens färdväg genom vilken ftm ts kroppar förväntas installera sig i Sams västerländska och etniskt svenska omvärld. Bloggen kan i sig tolkas som en ren effekt av den normativa vita linjens ackumulerande stress som det för Sam innebär att uppehållas i den könade kropp som han via hormonerna önskar undkomma. Normerna gör tydliga avtryck i, men också på, Sam. Bloggens tal om hudfärg, kroppsbehåring, kropps-längd och anatomiska proportioner så som exempelvis ögonhålor blir här till en socialt producerad tyngd som rent fysiskt trycker sig in i huden.

Den vita normativa linje utifrån vilken ts-mäns kroppar förväntas orientera sig i den svenska kontexten kan med andra ord förstås som blockerande snarare än underlättande framkomligheten på den stig via vilken Sam orienterar sig. Omständigheter som leder till att Sam förstår sig själv och sin ickevita utomeuropeiska kropp som obehandlingsbar, då behandlingsresultaten såväl av vårdpersonal som andra ts-män framställs som särskilt förknippade med sådant som ökad hårväxt och mörkare röst. Jag menar alltså att denna vita linje kan förstås som ett normativt transitionsmanus i ts-mäns könskorrigeringar processer, med konsekvensen att kroppar vars fysiska transformationsprocesser håller sig inom ramarna för den könskonträra hormonbehandlingens manus produceras som mer maskulina och mer riktiga än andra.

Den könskonträra hormonbehand-

lingens normativa manus är dock inte nämnvärt närvarande i Loves text, dimensioner som etnicitet och hudfärg är frånvarande. Detta menar jag är en följd av att Loves kropp trots allt håller sig inom rimliga ramar för ts-vårdens vita linje. Förhållanden som i samtal med Ahmed kan förstås som en konsekvens av att ts-vården kan tolkas som orienterad kring vithet:

Det är inte bara det att vithet är önskvärd som gör att vita kroppar ges tillträde. Vithet är snarare det som institutioner orienterar sig kring; så att även de kroppar som inte framstår som vita måste besitta vithet, om de ska kunna komma in.⁴⁴

Orienteringen omkring vithet, menar Ahmed, resulterar dessutom i en institutionaliserad så kallad *likhet*, med följderna att ickevita kroppar produceras som särskilt synliga, annorlunda och utsatta då de träder in i dessa omkring vithet orienterade rum.⁴⁵ Att Loves text inte explicit kretsar kring vithetsnormer kan på så vis tolkas som en effekt av ts-vården som ett omkring vithet organiserat rum, med följderna att Love på grund av att han passar in i ts-vårdens institutionaliserade likhet helt enkelt inte kroppsligen upplever det som så tydligt framträder i Sams blogg.

Med detta sagt menar jag däremot inte att Loves utredningsprocess är helt friktionsfri, då hans utredare exempelvis yttrat betänkligheter kring det att han inte nödvändigtvis önskar sig någon penis. Operationsteknikerna och operationsresultaten vad gäller falloplastik är likväl i

dagsläget så pass undermåliga att Love på inga sätt är ensam om att ställa sig kritisk till vikten av att ha en penis, vilket i sig kan kopplas till att diagnoskriterierna för transsexualism inte bara är kopplade till de medicinska klassifikationssystemen utan även till rådande operationstekniker.⁴⁶ Den eventuella möjligheten för personer med mtf (av engelskans male-to-female) transsexualism att ha kvar penisen framstår intressant nog som närmast obefintliga, vilket jag menar har att göra dels med att penisen utgör en särskilt kulturellt laddad kroppsdel, dels med att operationsresultaten för vaginoplastik är avsevärt bättre än för falloplastik.

Vid en närmare titt på Loves text framstår hormonbehandlingen till skillnad från Sams blogg som möjliggörande och frigörande snarare än blockerande. Dimensioner som kroppshår och röstläge finns inte i Loves text, vilket jag menar kan tolkas som att Love inte nödvändigtvis upplever testosteronets verkningar som särskilt problematiska. Den 23e september 2008, som är den dag då Love får sin första testosterospruta, skriver exempelvis Love följande i sin dagbok:

The Day! Nebido. Det låter gulligt. Som namnet på en hund kanske. 1000 mg/4 ml med en kanyl in i min skinka. Det ömmar lite. Som att någon kickat mig där bak. Lyckospark.

Längre fram i texten skriver han vidare:

Så jag fick gå till Apoteket och hämta ut min spruta. Jag flög hela vägen dit.

Och tillbaka. Solskens-Lena (sköterskan som jag träffade när jag var där och tog blodprov) injicerade i en muskel på ena sidan av skinkan. Det gjorde lite ont fast på ett skönt sätt. Allt var som i en dröm nästan. Jag låg på en brits och pillade på väggen. Det kan kännas som att du har fått en spark sa hon. Tänk att jag har det i mig nu, testosteronet! Jag som längtat.

Testosteronet framträder här som en injektion av mobilitet. Hormonerna trycks in i kroppen via injektionssprutan och i samma stund som nålen sticker sig in i Loves hud sparkas han framåt i den ts-vårdens tid och rum som han via sitt patientskap är en del av. Jag menar alltså att tesosteronsprutan kan förstås som inte bara en fysiskt kroppsmodifierande maskuliniserande dos, utan likaså en mobilitetsdos som bokstavligen pressas in i huden och för Love framåt i tiden via den vassa nålens yta. Dagboksanteckningen blir på så vis ett tydligt uttryck för att den annars så trögflytande väntans tillvaro nu har satts i gungning. Meningen *Tänk att jag har det i mig nu, testosteronet!* blir till en tidens metaforik där den framtida kropp som Loves begär är riktat mot nu kan förstås som inom räckhåll. Ljuset i desorienteringens tunnel kan skymtas, då väntans tillvaro i takt med att testosteronet pumpas ut i kroppen återigen har börjat röra på sig.

Bloggen som virtuell fåtölj

Kroppars orientering handlar enligt Sara Ahmed inte bara om sådant som rörlighet och riktning utan minst lika mycket om kroppars hemmahörande i världen, vilket bland annat väcker associationer till ett hemmahörandets välbefinnande, trivsel och bekvämlighet. *Bekvämlighet*, menar Ahmed, kan liknas vid det att behagligt sjunka ner i en skön fåtölj. Ahmed skriver vidare:

Att vara bekväm är att vara så hemmastadd i omvärlden att det är svårt att sätta fingret på var kroppen slutar och var världen börjar. Man passar, och i samma stund som man passar försvinner kroppen ur sikte.⁴⁷

Bekvämlighet kan följaktligen förstås som en form av kroppens osynlighet. Individens upplevelser av att vara en kropp är dolda så länge som kroppen passar in och bekvämt kan breda ut sig i rummet. Vid en närmare titt på Sams blogg menar jag att webben utgör en miljö med stor potential att förse Sam med den känsla av bekvämlighet som hans tillvaro annars saknar. Hans inlägg må visserligen ha författats i stunder då den fenomenologiskt upplevda kroppens tillvaro tycks ha varit särskilt smärtsam, men jag menar att bloggen i form av sin terapeutiska karaktär fungerar som en terräng med möjlighet för Sam att kroppsligen förlänga sig och breda ut sig i det virtuella rum som webben tillhandahåller honom.

Med laptopen i knäet kan han räta ut sig i webbens rum. Via fingertopparnas repetitiva tryckningar in i tangentbordet kan han kroppsligen och kognitivt bekvämt sjunka ner i bloggans förhållandevis trygga rum, där Sams blogg blir en metaforisk och virtuell fåtölj. Den bekväma bloggfåtöljen utgör dessutom en motståndspraktik inom ramen för den institutionaliserade vithet och likhet omkring vilken ts-vårdens tid och rum är orienterade. Webbens rum rymmer i sig en mängd olika rum som är orienterade kring diverse olika normativa linjer. Genom att starta upp en individuell blogg har Sam skapat sig ett alternativt rum där han kognitivt kan bearbeta de kroppens stresspunkter som ts-vårdens vita rum bokstavligen pressat in i huden.

Mellan vita rum

I denna artikel har jag med utgångspunkt i Anita Beckmans väntansresonemang och Sara Ahmeds queera fenomenologi diskuterat Loves och Sams berättelser om ts-vårdens tid och rum. Med utgångspunkt i begrepp som orientering, linjer, desorientering och bekvämlighet har artikeln framförallt syftat till att väcka tankar om förgivettaganden om vithet i relation till föreställningar om testosteron och förväntningar om dess fysiskt maskuliniserande verkningar inom ramen för den könskonträra hormonbehandlingen av ftm transsexualism.

Den bild av ts-vården som framträder i Loves och Sams berättelser är den av ett institutionaliserat vårdssammanhang vars rum jag menar är orienterat kring vithet,

med konsekvensen att vissa kroppsliga varanden upplevs som mer bekväma och mer hemmahörande än andra. Detta är omständigheter som bland annat tydliggörs

Den bild av ts-vården som framträder i Loves och Sams berättelser är den av ett institutionaliserat vårdssammanhang vars rum jag menar är orienterat kring vithet.

i Sams upplevelser av sin transsexualism som obehandlingsbar, då det normativa transitionsmanuskript som följer med ftm transsexualism i hög grad är strukturerat kring ökad kroppsbehåring, större muskler och mörk röst.

Med denna artikel har jag velat framhålla ts-vårdens transitionsmanus gällande ftm transsexualism som centrerat kring en normativ uppsättning vita maskulinitetsmarkörer, vilka tillsammans bildar en illusorisk bild av vad som utgör en så kallat ”riktig” vit skandinavisk ftm maskulinitet. Dessa normer lyser med sin frånvaro i Loves text. Med detta sagt menar jag emellertid inte att ts-vårdens vithetsnormer enbart är kopplade till Sam. Sams berättelse kan snarare betraktas som synliggörande av redan närvarande premisser för transsexuella patientskap, vilket gör frånvaron av vithetsnormer i Loves berättelse till en konsekvens av att hans kropp passar in snarare än blockeras i ts-vårdens kring vithet orienterade rum. På grund av sitt internationella adoptionsskap har Sam hamnat mellan de

väntans vita rum som såväl Loves och Sams kroppar bebor. Sams blogg utgör på så vis en motståndspraktik och alternativ metaforisk fätölj i vilken Sams kropp kan breda ut sig och bekvämt sjunka ner i.

Som avslutning vill jag peka på väntan och desorientering som inte bara negativa och existentiellt förlamande tillstånd. När jag en kort tid innan Sam valde att lägga ner sin blogg besöker den igen får jag läsa om en vändning i Sams självuppfattning. Lördagen den tionde oktober år 2009 står det bland annat följande att läsa:

På sista tiden har jag kommit en ny tanke på spåren som får mig att må bra. Jag tänker att det kanske inte nödvändigtvis måste vara hemskt att se androgyn ut och att inte få ett tomteskägg och största pälsen.

Som avslutning på detta blogginlägg skriver Sam:

Jag tycker mer och mer om min kropp och mitt ansikte! Det är vackert.

Noter

- 1 Anita Beckman: *Väntan, etnografiskt kollage kring ett mellanrum*, Mara Förlag 2009.
- 2 På grund av anonymitetsskäl används benämningen utomeuropeisk snarare än det specifika land som Sam faktiskt är adopterad från. I texten används även engelskans ftm, female-to-male. Det är en term som används av samtliga informanter i mitt avhandlingsprojekt och som dessutom är väl förankrad i den svenska och interntionella kontexten kring transsexualism och transgender. På svenska används kvinna-till-man, dock är förkortningen ftm både mindre utrymmeskrävande och en mer etablerad term.
- 3 Sara Ahmed: *Queer Phenomenology. Orientation, Objects, Others*, Duke University press 2006, s.5.
- 4 Paulina De Los Reyes: "Framtidens feminismer, vägar bortom Törnrosalandet", *Framtidens feminismer. Intersektionella interventioner i den feministiska debatten*, Paulina De Los Reyes och Satu Gröndahl (red.), Tankekraft förlag 2007, s.14.
- 5 Judith Butler: *Undoing Gender*, Routledge 2004.
- 6 Maurice Merleau-Ponty: *Kroppens fenomenologi*, William Fovet (övers.), Bokförlaget Daidalos AB 1997, s.177.
- 7 Ahmed 2006, s. 9.
- 8 Ahmed 2006, s.5, 16, 17.
- 9 *The Transgender Studies Reader*, Susan Stryker och Stephen Whittle (red.), Routledge 2006.
- 10 Genom att separera grupperna transpersoner och transsexuella vill jag poängtera att transsexualism skiljer sig från de övriga identitetskategorier och praktiker som ryms i paraplybegreppet transperson. Transperson liksom engelskans transgender syftar både på ett sätt att identifiera sig samt på ett paraplybegrepp som inrymmer en rad

- olika könsöverskridande identifikationer och uttryck. Transsexualism är snarare ett kroppsligt tillstånd som individer vanligtvis önskar komma från, vilket dock inte utesluter att individer med transsexualism identifierar sig i könsöverskridande vägar.
- 11 Sara Edenheim: *Begärets lagar: moderna statliga utredningar om heteronormativitetens genealogi*, Symposium 2005; Erika Alm: *"Ett emballage för inälvor och emotioner". Föreställningar om kroppen i moderna statliga utredningar från 1960 & 1970-talen*, Institutionen för idéhistoria och vetenskapsteori, Göteborgs universitet 2006; Ann Kroon: *Fe/Male. Asymmetries of Gender and Sexuality*, Sociologiska institutionen, Uppsala universitet 2007; Helena Bergström: *Kön och förändring: Kontinuitet och normalitet i anhörigas relationer till transsexuella*, Pedagogiska institutionen, Stockholms universitet 2007.
 - 12 Kristin Zeiler och Anette Wickström: "Why do 'we' perform surgery on newborn intersexed children? The Phenomenology of the Parental Experience of having a Child with Intersex Anatomies", *Feminist theory* 2009:10, s. 359.
 - 13 Katrina Roen: "Transgender Theory and Embodiment. The Risk of Racial Marginalization", *The Transgender Studies Reader*, Susan Stryker och Stephen Whittle (red.), Routledge 2006, s.656.
 - 14 Roen 2006, s.658, 659, 664
 - 15 Sara Ahmed: "A Phenomenology of Whiteness", *Feminist theory* 2007:8, s.149.
 - 16 Laurel Richardson: *Writing Strategies. Reaching Diverse Audiences*. SAGE 1990, s.9.
 - 17 Billy Ehn och Orvar Löfgren: *När ingenting särskilt händer. Nya kulturanalyser*, Symposium 2007, s. 21.
 - 18 *Patient*. (Nationalencyklopedins internetjänst, NE.se tillgänglig: <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/patient> (2010-03-02 kl. 15.15).
 - 19 Beckman 2009, s. 17.
 - 20 Beckman 2009, s.16.
 - 21 Beckman 2009, s.148.
 - 22 Sally Hines: *TransForming gender. Transgender Practises of Identity, Intimacy and Care*. The Policy Press 2007, s.79.
 - 23 SFS 1972:119.
 - 24 "Den som sedan ungdomen upplever att han tillhör annat kön än det som framgår av folkbokföringen och sedan *avsevärd tid* uppträder i enlighet härmed samt måste antagas även *framdeles* leva i sådan könsroll" SFS 1972:119 (min kursivering).
 - 25 Beckman, 2009, s. 208.
 - 26 Merleau-Ponty, 1997, s.177.
 - 27 Ahmed 2007, s. 53.
 - 28 Ahmed 2006, s. 5.
 - 29 Ahmed 2006, s.16.
 - 30 Ahmed 2006, s.70, 133.
 - 31 Ahmed 2006, s.85 (Min översättning).
 - 32 Ahmed 2006, s.17, 84.
 - 33 Av engelskans *straightening device*.
 - 34 Ahmed 2006, s.10 (Min översättning)
 - 35 Ahmed 2006, s.157.
 - 36 Ahmed 2007, s. 150.
 - 37 Tobias Hübinette: "Disembedded and Free-Floating Bodies out of Place and out of Control: Examining the Borderline Existence of Adopted Koreans", *Adoption & culture, the interdisciplinary journal of the alliance for the study of adoption and culture* 2007:1, s.129.

- 38 Av engelskans *whitened*.
- 39 Hübinette 2007, s. 145.
- 40 Hübinette 2007, s. 145.
- 41 Hübinette 2007, s. 144.
- 42 Ahmed 2007, s. 159.
- 43 Ahmed 2006, s. 160.
- 44 Ahmed 2007, s. 158 (min översättning).
- 45 Ahmed 2007, s.157.
- 46 Eva Lundgren och Ann Kroon: "Den öppna kroppen och det låsta könet: Den symboliska och dynamiska kroppen speglad mot psykiatrisk konstruktion av transsexualitet", *Sosiologi idag* 1996:4, s. 79.
- 47 Ahmed 2007, s. 158.

Nyckelord:

queer fenomenologi, transsexualism, maskulinitet, vithet, kropp, väntan

Signe Bremer

Institutionen för Kulturvetenskaper

Göteborgs universitet

Box 200

405 30 Göteborg

signe.bremer@ethnology.gu.se